

Editorial

Interesul în creștere față de problematica regionalismului în România — interes ce se traduce într-o diversitate de atitudini, între care respingerea suspicioasă sau acceptarea fără discernământ constituie excesele aceleiași ignoranțe — îndreptățește, credem noi, o nouă aplecare a **alterei** asupra acestei disputate tematici. Dacă în numărul nostru anterior, accentul cădea pe regionalismele moderate și prudente, îndeosebi pe diferitele ipostaze occidentale ale regionalizării administrative, introdus „de sus” — cazul Franței, Olandei, Greciei —, cititorul va descoperi, sperăm cu folos, că în numărul de față al **alterei** regionalismul și regionalizarea sînt examinate în variantele lor mai radicale (cazul Scoției și al Italiei). Un loc proeminent îl dețin din nou, atît ca întindere cît și ca valoare, studiile consacrate României. Autorii locali sînt, după cum se va vedea în cele ce urmează, la fel de tentați, laolaltă cu alți europeni, să investigheze trecutul și perspectivele regionalismului autohton, ca expresie a dimensiunii subnaționale de organizare a statului modern, cu referiri extensive la tradiție și curente interbelice, sau la prezent și eventual viitor.

Două sînt regiunile, provinciile istorice românești, care fac obiectul analizei diacronice și sincronice a autorilor studiilor din acest număr, Banatul și Transilvania, ale căror trăsături culturale provin dintr-o experiență istorică specifică.

Pentru Liviu Chelcea, autor al unei prețioase treceri în revistă a relațiilor interculturale din pătratul de sud-vest al României, perioada interbelică, marcată de competiția dintre naționalismul regional și hegemonia naționalistă, a rezultat într-o relație ambiguă. În prezent, același binom se traduce prin opoziția crescîndă între trendul național-comunist remanent și societatea liberală integratoare pe cale de a se naște.

Pentru Gábor Flóra, explorarea curentului transilvanist, produs al mediilor intelectuale maghiare ca formă de adaptare după intrarea Transilvaniei în Regatul României, relevă fragilitatea unui curent minoritar, rămas în cele din urmă o formă de prezervare a identității culturale a unei singure comunități, ratîndu-și astfel aspirația regională.

Pentru Sabina Fati, care formulează antagonismul regionalism/centralizare, ceea ce interesează este studiul mentalității care vede în regionalism, nu una din posibilele forme de descentralizare, capabilă să corecteze deficitul democratic al statului dirijist, ci dimpotrivă, un atentat la acesta, și ca urmare, un fenomen ce trebuie privit cu aprehensiune, eventual chiar reprimat, iar promotorii săi denunțați ca periculoși pentru integritatea teritorială.

Orice cititor prevenit, își va aminti în context lungile dezbateri sterile care au condus la excluderea formulei de autonomie locală din titlul legii privind administrația publică. Paralela trasată de István Haller între Carta autonomiei locale a Consiliului Europei și Legea privind dezvoltarea regională a României evidențiază aceeași prudență dusă pînă aproape la anihilarea spiritului documentului european.

La polul opus scenariilor apocaliptice ce se poartă prin zona noastră, studiul lui Károly Gruber susține cu argumente puternice că regionalizarea occidentală a creat adevărate motoare ale Europei în Catalonia, Lombardia sau Baden-Württemberg, adevărate locomotive ale dezvoltării nu numai a statului din care fac parte, ci și a continentului în întregul său, a unei Europe post-moderne pe care autorul o prevestește și jumătății de est a acesteia. Din aceeași categorie a dezbaterilor semnificative pentru avansul autorilor occidentali, fac parte și considerațiile privind devoluția Scoției sau excelența analiză istorică (datorată Annei Bull) a regionalismului italian, de la crearea statului național, la noul federalism.

Nu mai puțin actuală și tot legată de chestiunea capacității societăților moderne de a găsi forme de organizare suficient de flexibile, dar și suficient de coerente pentru a gestiona o diversitate umană tot mai îndreptățită în a-și afirma identitatea, fără a conduce însă la nedorite fracturi și disoluții, este prilejuită de polemica intrinsecă pe care replica lui Gabriel Andreescu o conține cu privire la ceea ce Will Kymlicka identifică a fi o ruptură între teoria liberală a neutralității etnice și realitatea Europei Centrale. Obsedanta specificitate a acestei părți de lume este și subiectul studiului dedicat de Nonka Bogomilova instrumentalizării etnice a religiei.

În final, într-o recenzie de mult datorată, **altera** omagiază opera unui clasic al europenismului, a unuia din puținii moralisti ai României contemporane: Adrian Marino. Autor al unei impresionante suite de volume dedicate europenismului, Adrian Marino nu ezită să ofere pilda unui foarte înțelept mod de a fi român, europenismul. Adrian Marino nu obosește a ne aminti rădăcinile noastre europene, dar și handicapul pe care o gândire maniheistă, inspirată de cel mai pur totalitarism, de dreapta sau de stînga, ni l-au indus. Un handicap de care, spune acest adevărat „early warner”, a venit timpul să ne debarasăm.